

NAAR EEN NIEUWE BLADMOSFLORA VAN NEDERLAND

door W.V. Rubers en A. Touw
Rijksherbarium, Schelpenkade 6,
Leiden

In augustus 1976 is op het Rijksherbarium te Leiden een begin gemaakt met een revisie van de collecties van Nederlandse bladmossen. Deze revisie wordt uitgevoerd met het doel om tot een overzicht te komen van de Nederlandse soorten en hun voornaamste variabiliteit. Bovendien hopen we daarmee meer gegevens te verkrijgen over hun verspreiding en oecologie in ons land. Hiertoe werd de eerste onzer aangesteld bij de Nederlandse organisatie voor Zuiver Wetenschappelijk Onderzoek en door het Rijksherbarium worden accommodatie en faciliteiten verleend om het onderzoek uit te kunnen voeren.

Waarom deze revisie?

De belangstelling voor mossen is sinds ca. 1930, maar vooral na de oprichting van de Bryologische Werkgroep gestadig toegenomen. De Werkgroep heeft er steeds naar gestreefd om een bryologische inventarisatie van geheel Nederland te bewerkstelligen en in het kader van dit onderzoek zijn grote collecties bijeen gebracht. Ook de herbaria van de Nederlandse universiteiten zijn sterk gegroeid, vooral ook door het materiaal van vegetatieonderzoekers. De vraag naar gegevens over onze inlandse mossen komt van allerlei kanten en neemt nog steeds toe. De toestand waarin de kennis van de Nederlandse mosflora verkeert is echter zeer onbevredigend. Het meest recente overzicht dat gebaseerd is op de studie van verzameld materiaal is dat van Dr. C.M. van der Sande Lacoste in de tweede editie van de 'Prodromus Florae Batavae' (Abeleven, 1893). Dit overzicht betreft echter alleen de collecties van de Koninklijke Nederlandse Botanische Vereniging. De nadien verzamelde collecties en de oude, die zich niet in het herbarium van de K.N.B.V. bevonden zijn nooit kritisch gere-

videerd en samengevat.

Hierdoor is het moeilijk om een overzicht te krijgen van wat er nu van een bepaalde soort in Nederland bekend is over bijvoorbeeld zijn oecologie, verspreiding of eventuele achteruitgang. Door het hoge percentage foutedeterminaties zijn deze gegevens bovendien meestal zeer onzeker. Voor voorbeelden kan in dit verband verwezen worden naar enkele recente revisies zoals die van *Pleuridium* (Touw, 1971) en *Eurhynchium* (Knol en Touw, 1976). Ook de eerste resultaten van het huidige onderzoek bevestigen dit. Een flora die gebaseerd is op kritische revisies zou veel van deze onzekerheid weg kunnen nemen.

Er zijn ook nog steeds een aantal groepen waarvan de collecties opnieuw bewerkt moeten worden in verband met de veranderde taxonomische opvattingen. Deze bewerkingen worden weliswaar reeds uitgevoerd maar slechts op beperkte schaal, in een traag tempo en betreffen meestal slechts kleine groepen, zodat de grootste en moeilijkste genera blijven liggen.

Onderzoekprogramma

Van de ca. 400 inheemse bladmossen zullen de ca. 30 soorten *Sphagnum* niet in het onderzoek worden betrokken, enerzijds omdat hiervoor reeds twee Nederlandse bewerkings bestaan (Beyerinck, 1934; van der Wijk, 1949), anderzijds omdat een nieuwe bewerking van het omvangrijke materiaal van deze zeer moeilijke groep onverenigbaar veel tijd zou kosten.

De overige 370 soorten worden verdeeld over twee deel-projecten van drie jaar:

1. *Andreaeidae* en *acrocarpe Bryidae* met uitzondering van de *Bryales*
2. *Bryales* en *pleurocarpe Bryidae*.

De ZWO-subsidie is toegekend voor het eerste deel-project.

Het materiaal zal worden bewerkt volgens de thans gangbare bryotaxonomische opvattingen in West-Europa. Bij de beschrijving van de infraspecifiche variabiliteit zullen slechts de voornaamste vormen worden opge-

nomen.

De collecties uit de volgende herbaria worden bewerkt: het Hugo de Vries Laboratorium te Amsterdam, het Biologisch Centrum te Groningen, het Rijksherbarium te Leiden en het aldaar beheerde herbarium van de KNBV, het Instituut voor Systematische Plantkunde te Utrecht, het Biologisch Station te Wijster alsmede de particuliere collecties van Van der Wijk, van Zanten, Muller, Daring, Sipman, Luitingh, van Melick, Sollman, Rubers en Roorda van Eysinga.

Een aantal soorten of geslachten zullen door medewerkers van buiten Leiden bewerkt worden, o.a. *Fissidens* door mevr. drs. M.A. Bruggeman, *Campylopus introflexus* door drs. H. Sipman, *Seligeria* door dr. W.D. Margadant) en als het mogelijk is zullen er ook studenten uit Groningen, Utrecht of Leiden ingeschakeld worden.

De resultaten zullen worden gepubliceerd in de vorm van een flora met determinatie-tabellen, korte beschrijvingen van de soorten en een overzicht van hun variabiliteit, oecologie en verspreiding.

Illustraties worden alleen opgenomen van soorten of details voor zover deze niet in de 'Atlas van Nederlandse Bladmossen' te vinden zijn. Ook worden er een aantal geselecteerde verspreidingskaartjes opgenomen. Deze worden samengesteld aan de hand van het IVON-uurhokkensysteem zoals dat op het Rijksherbarium momenteel gebruikt wordt voor de phanerogamen.

Bewerkt of in bewerking zijn momenteel de geslachten *Andreaea*, *Archidium*, *Ditrichum*, *Trematodon*, *Ceratodon*, *Pleuridium*, *Pseudephemerum*, *Dicranella*, *Anisothecium*, *Cynodontium*, *Dichodontium*, *Dicranoweisia*, *Aloina*, *Pterygoneuron*, *Pottia*, *Acaulon*, en *Phascum*. Graag willen we eenieder die mogelijk interessante gegevens heeft over soorten uit een van deze geslachten oproepen om deze door te geven aan het Rijksherbarium.

Vermelde literatuur:

Abeleven, Th.H.A.J. 1893. *Prodromus Florae Batavae II*,

- 1, Ed. 2. Nijmegen.
- Beijerinck, W. 1934. Sphagnum en Sphagnetum. Medede-
ling No. 6 van het Biologisch Station te Wijster.
- Knol, H.J. & A. Touw, 1976. Opmerkingen over de Neder-
landse soorten van Eurhynchium. Lindbergia 3, 303-
315.
- Touw, A. 1971. De Nederlandse soorten van Pleuridium
(Musci, Ditrichaceae). Gorteria 5, 220-252.
- Wijk, R. van der, 1949. Het geslacht Sphagnum in Neder-
land. Ned. Kruidk. Archief 55, 83-159.